

**ТЕМА: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВ В ІНОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ
СФЕРІ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. Поняття та сутність іноземних інвестицій у сфері інвестування	5
1.1. Поняття та структура організаційно-правового механізму співробітництва держав в інноваційно-інвестиційній сфері	5
1.2. Сутність та види інвестиційної діяльності	9
РОЗДІЛ 2. Механізм співробітництва держав в інноваційно-інвестиційній сфері	14
2.1. Формування та розвиток міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності.....	14
2.2. Система міжнародного правового регулювання міжнародних інвестиційної діяльності.....	20
РОЗДІЛ 3. Проблеми та шляхи вдосконалення забезпечення захисту іноземних інвестицій.....	24
3.1. Фактори впливу на залучення іноземних інвестицій.....	24
3.2. Створення умов для сприяння залучення інвестицій.....	29
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	41

ВСТУП

В процесі розвитку економічних явищ, все частіше зростає потреба вдосконалення процесу регулювання залучення іноземних інвестицій що являє собою способом для активізації факторів сприяння та стимулювання активного та динамічного розвитку економіки. Одним з ефективних способів формування економіки виступає залучення іноземних інвестицій в економіку країни, яка складається з низки взаємо пов'язаних факторів які залежать від інвестиційного клімату країни, який формується як складова ринкового механізму, що коригується в напрямку залучення потоку інвестицій на різних рівнях економічних процесів.

Методи які використовуються для залучення інвестицій є вичерпними та не достатньо досконалими вони часто не враховують реалій сьогодення, особливостей економічного розвитку та динамічного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку країн.

Організаційно-правовий механізм співробітництва держав дозволяє регулювати залучення потоку інвестицій, реалізовувати комплексний підхід до використання методів та засобів впливу на скоординованість та відповідності руху інвестиційних ресурсів.

Проблематики залучення низького рівня інвестицій в економіку країн створює необхідність в запровадженні та модифікації діючого законодавства, та організаційно-правового механізму, відповідно до потреб сьогодення, його вдосконалення як в цілому, так і окремих його елементів.

У сьогоденні більшість науковців зацікавлені питанням залучення інвестицій та регулювання даного процесу, свої бачення щодо вдосконалення та вирішення проблемних аспектів даного питання такі науковці як Сподіна В.О, Торгалло Т.М, Вейдер Т.М., та інші виклали у свої наукових робота, підручниках, та дослідженнях.

Залучення іноземних інвестицій дає змогу країні-реципієнту отримати ряд вигод, основними з яких є поліпшення платіжного балансу; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток

експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту (підвищення рівня зайнятості, розбудова соціальної інфраструктури тощо).

Водночас, використання іноземних інвестицій для країни є потенційним джерелом загроз, таких як експлуатація сировинних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища, підвищення рівня залежності країни від іноземного капіталу, зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, трансфер капіталу за кордон.

Беручи до уваги значимість та цінність здійснених наукових досліджень варто відзначити що на даному етапі розвитку світової економіки та економіки України основним фактором є використання обґрунтованого та економічно доцільного механізму врегулювання залучення інвестицій.

Об'єктом дослідження цієї роботи стали правовідносини, державного регулювання залучення інвестицій.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, і практичних аспектів

Метою дослідження є докладне та структурне висвітлення поняття Механізму правового регулювання іноземних інвестицій, обґрунтування методично-теоретичних засад, та практичних рекомендацій для вдосконалення та запровадження організаційно-правового механізму співробітництва держав.

Ключовими завданнями, котрі необхідно висвітлити у процесі написання роботи є визначення та шляхи вирішення таких питань як :

- удосконалення організаційно-правового механізму співробітництва держав;
- форми та видів іноземних інвестицій;
- поняття іноземних інвестицій та їх суб'єктів;
- закони, котрі регулюють іноземні інвестиції в Україну;
- загальні механізми правового урегулювання іноземних інвестицій;

- визначення проблематики та шляхи вирішення завдань вдосконалення законодавства регулювання міжнародного інвестування;

Для розкриття теми випускної кваліфікаційної роботи були використані наступні **методи дослідження**: спеціально-юридичний, порівняльний, статистичний, логічний, метод аналогії та метод порівняння використовувалися при вивченні зарубіжного досвіду при побудові процесу залучення інвестицій.

При написанні роботи були використані міжнародно-правові акти щодо процесу іноземних інвестицій, законодавство України та деяких інших держав, наукові праці, коментарі і дослідження таких фахівців та вчених як І. Катерняк, В. Сподіна, А. Ліпенцев, Т. Вейдер, Н. Мазій, Л. Федулова, А. Климанова, І. Кацай, А. Дегтяр, В. Геєць, та інших, а також наукові праці у вигляді учбових посібників, підручників, та інші додаткові джерела.

Наукова новизна роботи полягає в обґрунтування та подальшому застосуванні на практиці рекомендацій із удосконалення організаційно-правового механізму державного регулювання інвестицій.

Удосконалення організаційно-правового механізму залучення інвестицій шляхом систематизації складових, які виходячи зі змісту класифікацій ґрунтуються на поєднанні окремих елементів та компонентів роботи, розробити та застосувати підхід до покращення умов залучення інвестицій, визначити ступені ризику які перешкоджають належно та доцільному застосуванню механізму залучення інвестицій.

РОЗДІЛ 1. Поняття та сутність іноземних інвестицій у правовідносинах в сфері інвестування

1.1. Поняття та структура організаційно-правового механізму міжнародного інвестування

В умовах сучасного та стрімкого розвитку економіки все важливішим питання стає пошук нових джерел формування та розвитку економічних зв'язків, які обумовлені підвищенням розвитку внутрішніх та зовнішніх факторів. Саме поняття «Інвестиція» є невід'ємною навіть складовою частиною будь якої економічної системи, саме поняття «інвестиція» з'явилося з отриманням доступу до вільного ринку та відкритих взаємно зв'язків між країнами.

Нормами сфери інвестиційного права регулюються суспільні відносини за участі держав, міжурядових організацій, та народів. Відносини у суспільстві, які врегульовуються нормами інвестиційного права, набувають статусу інвестиційних правовідносин. Отже, інвестиційні правовідносини – форма, яка реалізує норми інвестиційного права у житті.

Правовідносини, котрі виникають у процесі проведення процесу капіталовкладення та з його приводу, мають назву інвестиційних правовідносин.

Правовідносини в сфері інвестицій – є загальним різновидом правовідносин, маючим свої особливості, які зумовлені специфіками інвестиційної діяльності, особливо відносинами у власності, адже передбачають користування, володіння та розпорядження капіталовкладенням та отриманими у результаті цього прибутками.

Під інвестиційними правовідносинами розуміють урегульовані нормою інвестиційного права відносини суспільства, які формуються внаслідок здійснення інвестиційної діяльності (реалізацій інвестиції), а також внаслідок державного впливу, спрямованого на всіх учасників даних відносин, котрі

зв'язані взаємними правами та обов'язками. Такі правовідносини є зв'язком між суб'єктами, зміст якого – права та обов'язки суб'єктів [9, с. 442].

Правовідносини у будь-якій галузі права мають свої специфічні об'єкти, суб'єкти, а також суб'єктивні права та обов'язки, котрі розрізняються за своєю структурою та змістом. Тому доцільно виявляти всі ці категорії, надавати їм відповідної кваліфікації з метою конкретного встановлення сутності й змісту правових взаємодій між учасниками відносин. Але, із врахуванням того, що інвестиційні правовідносини відрізняються за своїм змістом, суб'єктивним складом, причинами утворення та іншими ознаками та з метою якісного розуміння їх змісту, варто на початку провести їх класифікацію.

На сьогоднішньому етапі важливим є використання та застосування двох конвенцій «Сеульська конвенція щодо утворення Агентства із страхування іноземних інвестицій, котре повинно проводити страхування інвестицій від комерційних та некомерційних ризиків», та конвенція «Про постійний суверенітет над національним природним багатством», які регулюють міжнародні відносини, та які містять положення, з повним переліком питань які є важливими для міжнародного інвестора та які регламентують механізми надання іноземних інвестицій між країнами, порядок вирішення інвестиційних спорів між державами.

Для залучення інвестицій в економіку держави відбувається значний вплив різних економічних факторів які визначають та регулюють обсяг надходження ресурсів в економіку країни. Для належного забезпечення координації даного процесу, у відповідності до економічних та стратегічних цілей та пріоритетів розвитку країн, використовують механізми державного регулювання залучення інвестицій.

Значення та розуміння поняття «механізм» досить не однозначні, та різноманітні. Такий вчений як Шапуров О.О. вказує на те що, поняття «механізм» являє собою суто технічне походження і в економічному процесі означає засіб за допомогою якого можна привести в дію процеси та

спонукати до діяльності.

Беручи це до уваги вище зазначене, можна говорити що механізм який приводить в дію державне регулювання та надає йому динамізму для досягнення остаточної мети, тобто залучення іноземних інвестицій.

На думку вченого Паламарчука О.М. визначення поняття «організаційно-правовий механізм» ототожнюється з процесом залучення іноземних інвестицій, в конкретний період розвитку національного законодавства певної країни. Отже організаційно-правовий механізм це – взаємопов'язана між собою цілісна система що формується на основі взаємозалежностей між окремими елементами. Важливою умовою організаційно-правового механізму вчені вважають, чітке визначення та розуміння його мети.

Визначення мети на пряму залежить від об'єкта даного механізму та специфіки потреб в його подальшому розвитку, а також підходів до запровадження в законодавчій базі країни та практичному використанні.

Як висновок можна додати що: механізм який дозволяє залучати іноземні інвестиції в першу чергу формує підґрунтя сприятливої законодавчої бази країни до якої направлені інвестиційні потоки, тому що без конкретно закріплених та нормативно підкріплених міжнародно-правових актів які регулюють відносини в сфері іноземного інвестування існує ймовірність ризиків для залучення інвестицій.

Серед основних причин залучення іноземних інвестицій є: низький рівень довіри до влади, котрий виражається в не бажанні вкладати кошти в інвестиційні проекти, інтенсивне та не врегульоване втручання органів державної влади в сферу малого та середнього бізнесу, наявність чітко вираженої тіньової економіки яка не дозволяє доцільно керувати коштами, нестабільна податкова сфера, відсутність чіткого плану та стратегії економічного розвитку країн. Для того щоб активізувати та посилити залучення іноземних інвестицій необхідно здійснювати ефективні економічні та політичні реформи. Найважливішими їх елементами повинні бути:

розвиток системи оподаткування грошових потоків, зміцнення та доповнення законодавчої бази, а також розвиток малого та середнього бізнесу.

Для активізації процесів іноземного інвестування необхідно здійснити низку першочергових заходів, зокрема: – підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку, залучити до його розробки та обговорення широке коло експертів, науковців, представників органів державної влади та бізнесу;

поширити реалізацію обласними державними адміністраціями навчальних програм серед бізнесменів з підготовки інвестиційних пропозицій, складання інвестиційних бізнес-планів;

передбачити механізми надання державою послуг щодо підвищення кваліфікації та атестації фахівців у сфері інвестиційної діяльності;

реалізувати заходи, спрямовані на посилення відповідальності представників органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування за вчинення корупційних та інших дискримінаційних дій щодо інвесторів.

1.2 Сутність та види інвестиційної діяльності

Головною тенденцією розвитку світової економіки сьогодні є швидкий розвиток світових фінансових ринків та виникнення новітніх фінансових інструментів, які, у свою чергу, впливають на динамічний розвиток банківської справи.

Основною рисою розвитку банків є зростання її напрямів, серед яких особливе місце займає інвестиційна діяльність комерційних банків. Інвестиційна діяльність банківських установ має суттєве значення як для економіки країни в цілому, так і для самих банків.

Для економіки країни значення інвестиційної діяльності банківських установ полягає в тому, що вони, акумулюючи фінансові ресурси фізичних і юридичних осіб, направляють грошові кошти в найбільш привабливі види економічної діяльності, стимулюють розвиток реального сектору та соціальної сфери, забезпечують формування фінансових можливостей для підвищення добробуту в країні в цілому.

З позиції окремої банківської установи інвестиційна діяльність здійснюється з метою одержання прибутків від операцій з цінними паперами та для забезпечення участі в статутному капіталі інших підприємств і стратегічного контролю за їх власністю і діяльністю. Крім того, банківські установи через інвестиційну діяльність у реальному секторі намагаються створити фінансово-промислові групи, корпорації, холдинги, в яких головним суб'єктом виступають банки, що надають фінансові ресурси підприємствам реального сектору економіки, яких постійно бракує в українській економіці.

Кожен суб'єкт господарювання під час своєї фінансово-господарської діяльності створює не тільки товари, послуги та інші економічні блага, але й створює свій власний імідж, який також впливає на рівень його інвестиційної привабливості. У інвестиційному рейтингу відображаються не тільки загальні тенденції розвитку інвестування в масштабах всієї держави, а й

Поняття "інвестиційна діяльність" відображає цей процес, а характер діяльності суб'єктів господарювання відіграє «левоу частку» у зумовленні його особливостей. Опираючись на все вищесказане, можна визначити інвестиційну діяльність (інвестування) як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій.

Хотілося б зауважити, що дане визначення важко назвати повним, оскільки сам процес формування і використання інвестиційних ресурсів в ньому упущений та не взятий до уваги. Основні види інвестиційної діяльності (за об'єктами вкладання інвестицій) поділяються на

1. реальні інвестиції, або вкладення капіталу.
2. фінансові інвестиції.

Це інвестування у цінні папери, такі як сертифікати, акції, облігації, векселі і тому подібне, розміщення капіталу на банківських рахунках, інвестиції у інші фінансові активи та валюту. 3. інтелектуальні інвестиції. Це купівля патентів, певних ліцензій, особливих ноу-хау, інвестування в науку та людину (охорону здоров'я, освіту тощо). За фінансовими джерелами інвестиції розподіляються на 2 види:

1. внутрішні інвестиції – це власне державні інвестиції, такі як: заощадження населення, ресурси кредитних спілок та фондів (страхових, інвестиційних, пенсійних), заробітна плата, кошти, отримані від приватизації, капіталізована частина прибутку підприємств; депозити; амортизаційний фонд;

2. зовнішні іноземні інвестиції – це приватні іноземні інвестиції (найчастіше здійснюються потужними ТНК), державні іноземні інвестиції, кошти міжнародних фінансових організацій та установ. Окрім цього, інвестиції, які роблять громадяни або приватні підприємства називаються приватними, а ті, які здійснюються центральними та місцевими органами влади й управління за рахунок використання фондів (як бюджетних так і інших, позабюджетних), запозичених коштів, а також державними підприємствами за рахунок своїх прибутків – державними.

Існує також третій вид, який носить назву іноземні інвестиції. Це вкладання капіталу як іноземними громадянами, так і юридичними особами та державами. Спільні ж інвестиції – це вкладання юридичними (наприклад, підприємством) та фізичними особами (громадянами) країни та іноземних держав.

Об'єктивною основою інвестиційної діяльності є інвестиційні цикли, тобто самі процеси, які реалізуються протягом часу здійснення інвестицій.

Вони визначаються часом між двома «подіями»: моментом формування інвестиційних намірів, та моментом виходу зданих у експлуатацію об'єктів на проектні техніко-економічні показники.

Жодне підприємство не може існувати без інвестиційних вкладень, тому інвестиційні цикли тісно пов'язані з його життєвим циклом. Перш ніж вибрати, куди саме інвестувати, інвестором та/або його командою здійснюється низка досліджень: вони проводять маркетингові дослідження, оцінюють напрями інвестування та вивчають інвестиційні ризики вибраного проекту.

Щоб вирішити куди вкладати гроші, інвестор з командою розглядають як можна більше проектів, щоб вибрати найбільш прибутковий. Частіше за все інвестору не вистачає власних коштів, тому він прагне одержати певну позику, або залучити якийсь додатковий капітал, тобто використати якісь інші джерела фінансування, крім власних.

Для переконання і залучення до проекту інших інвесторів потрібно визначити інвестиційні ресурси, їхню структуру та доцільність інвестування у вибраний проект. Те, що проект введений в експлуатацію ще не може означати, що інвестиційний проект можна вважати реалізованим.

Інвестор та команда знову розробляють передінвестиційні дослідження, оскільки для підтримки виробництва та його розвитку, проект потребує нових вкладень. Термін, на який затягується інвестиційний процес (від моменту вибору проекту для інвестування, до моменту отримання прибутку) залежить перш за все від обраного виду інвестування та

стратегічних цілей інвестора, тому це може зайняти від кількох хвилин (купівля/продаж цінних паперів на електронних торгах через Інтернет) до десяти і більше років (інноваційні інвестиції).

Інвестор визначає цілі, напрямки та обсяги інвестицій і залучає для їх реалізації на договірній основі будь-яких учасників інвестиційної діяльності, у тому числі через організацію певних конкурсів та тендерів. Держава та посадові особи не мають права втручатись у договірні відносини учасників інвестиційної діяльності, що перебувають поза межами їхньої компетенції.

Залучення іноземних інвестицій дає змогу країні-реципієнту отримати ряд вигод, основними з яких є поліпшення платіжного балансу; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту (підвищення рівня зайнятості, розбудова соціальної інфраструктури тощо).

Водночас, використання іноземних інвестицій для країни є потенційним джерелом загроз, таких як експлуатація сировинних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища, підвищення рівня залежності країни від іноземного капіталу, зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, трансфер капіталу за кордон.

Як показує досвід інших країн, якщо Україна прагне до довгострокового економічного зростання, необхідно, перш за все, розраховувати на внутрішні ресурси. Ліберальна податкова політика, забезпечення захисту прав власності (як приватної, так і державної) і верховенство права дозволять повернути довіру внутрішнього інвестора і нададуть такий необхідний капітал для розвитку української економіки. А за ним підтягнеться й іноземний інвестор і кредитор.

Разом з тим об'єктивні закони світової економіки, процеси міжнародної міграції капіталу свідчать про те, що Україна не може стояти в стороні від активного залучення і використання іноземного капіталу.

Поступове відкриття української економіки, її інтеграція у світові процеси і структури вимагатимуть тривалого часу і повинні здійснюватись поетапно, в міру визрівання відповідних внутрішніх та зовнішніх передумов.

Найважливіше те, що прямі іноземні інвестиції можуть бути джерелом не лише капіталу, але також нових технологій, навиків менеджменту і системи маркетингу. Ці ресурси, в свою чергу, стимулюють конкуренцію, новації, акумуляцію капіталу і завдяки цьому створюють робочі місця та економічне зростання.

РОЗДІЛ 2. Універсальний інвестиційно-правовий механізм міжнародно-правового регулювання іноземних інвестицій.

2.1. Формування та розвиток міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності

Сучасне міжнародне урегулювання інвестиційної діяльності формувалося протягом десятиліть. Основними факторами які мали безпосередній вплив на формування цього процесу є:

У 1929 р. у Парижі з ініціативи Ліги Націй скликана конференція метою якої було складання багатосторонньої міжнародної конвенції, котра б визначила норму поведження з іноземцями та їх власністю. Проте на цій конвенції так і не відбулося прийняття відповідних документів.

У 1944 р. Було створено Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку та Міжнародний Валютний Фонд.

У 1946 р. у США було запропоновано затвердження Статуту Міжнародної торгової організації. Але він не був затверджений необхідною кількістю держав.

У 1962 р. було прийнято резолюцію Генеральної Асамблеї ООН 1803 (XVIII) «Про постійний суверенітет над національним природним багатством».

У відповідності до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 2087 (XX) «Про фінансування економічного розвитку» та після вивчення експертами ООН питань іноземного інвестування ООН було опубліковано декілька документів. Це:

- документи ООН ТД /35, «Роль приватного підприємництва у інвестуванні та у забезпеченні експорту товарів з держав, що розвиваються»;
- документи ООН E/4446 «Іноземне інвестування у державах, що розвиваються»;
- документи ООН E/4614 «Договори про оподаткування між розвинутими державами та державами, що розвиваються».

Ці документи є основоположними нормами, регулювання міжнародних публічних відносин.

Бажаючи обумовити повний захист інтересів капіталовкладників, західні держави запропонували прийняти конвенцію щодо розгляду суперечок відносно капіталовкладень між державами та особами інших держав. Конвенція була затверджена 18 березня 1965 р. та вступила в дію 14 жовтня 1966 р [4, с. 20]. Конвенція передбачає правила арбітражної та примирювальної процедури узгодження суперечок, а також створення Міжнародного центру вирішення інвестиційних суперечок при МБРР. Мета конвенції – вилучення з юрисдикції національних органів держав-учасників питань щодо інвестиційних суперечок з іноземцями, для забезпечення захисту приватного капіталу іноземних держав цих держав.

12 грудня 1967 р. Рада Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) ухвалила проект конвенції ОЕСР «Про захист іноземної власності».

12 грудня 1974 р. Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Хартія економічних прав та обов'язків держав (Резолюція 3281). В ній сказано, що кожна держава має право на урегулювання іноземних інвестицій у межах своєї власної національної юрисдикції в відповідності до своїх законів та інших нормативних актів та у відповідності до національних цілей та першочергових завдань. Жодна держава не може бути примушена до надання пільгового режиму іноземним інвестиціям.

В 1979 р. у рамках Андського угруповання було прийнято Кодекс іноземних капіталовкладень. Цей кодекс регулює базові протиріччя, котрі виникають між розвинутими державами та державами, що розвиваються, у питаннях про міжнародно-правове урегулювання діяльності Транснаціональних корпорацій. Ці протиріччя зумовлені тим що:

- країни, що розвиваються, віддають перевагу міжнародно-правовим актам, котрі мають бути обов'язковими для всіх держав-учасників. Промислово розвинені держави - для урегулювання протиріч між

глобальними стратегіями ТНК у цілому та інтересами їх окремих підрозділів - віддають перевагу актам «добровільного характеру»;

- країни, які розвиваються, бажають підкорити ТНК законам приймаючих держав. Промислово розвинені держави визнають і певні права юрисдикції за державою походження ТНК, та свободу вибору застосованого права;
- країни, які розвиваються, виступають всупереч прямим допускам ТНК до міжнародних судів: суперечки з приводу ТНК повинні бути розглянуті між державами, а не між державою та ТНК.

За вимогами держав, які розвиваються, Генеральний Секретар ООН сформував групу видатних діячів, яка у 1974 році подала доповідь, у відповідності до якої для подальшого дослідження проблем врегулювання діяльності ТНК та прийняття відповідних рекомендацій були сформовані Центр з ТНК та Міжурядова Комісія ООН з ТНК. Ці органи почали підготовку проекту Кодексу поведінки Транснаціональних корпорацій [1, с. 394]. Але велику частку його тверджень так і не було узгоджено у остаточному вигляді. На відновленій спеціальній сесії Комісії ООН з ТНК (у червні 1985 р.) Центром ООН з ТНК була подана доповідь. Передбачали, що Кодекс буде сформовано з таких складових: I- цілі та преамбула; II - сфера та визначення застосувань; III - діяльність ТНК: А - політичні та загальні положення, В - економічні, соціальні та фінансові положення, С - надання гласності інформації; IV - кодекс поведінки. Було акцентовано, що ТНК повинні відштовхуватися у діяльності від наступних тверджень: 1) повага до суверенітету держав, у яких вони діють; 2) підкорення законам цих держав; 3) основа на економічних цілях та завданнях політики, що проводиться у цих державах; 4) повага соціально-культурних цілей, цінностей та традицій держав, у котрих вони діють; 5) заборона втручання до внутрішніх справ держав; 6) заборона діяльності політичного характеру; 7) утримання від практики корупції; 8) дотримання законів та постанов, котрі торкаються обмежування ділової практики, дотримання прийнятого Генеральною

Асамблеєю ООН у 1980 р. документа відносно питання, котрий має назву «Комплекс узгоджених на багатосторонній основі правил та справедливих принципів для контролю обмежувальної ділової практики». Кодекс поведінки Транснаціональних корпорацій було прийнято у лютому 1988 р.

У 1976 р. Організація Економічного Співробітництва та Розвитку прийняли Декларацію щодо міжнародних капіталовкладень та багатонаціональних підприємств. Додатки до цієї Декларації вмістили «Керівні принципи багатонаціональних підприємств». Хоча цей документ і був міжнародно-правовим, дотримання його носило добровільний характер. В процесі прийняття цього документу не ставилася мета трансформації його норм у внутрішні права держав-членів ОЕСР. До основи Декларації було покладено два основних принципи: національний режим та уніфікація норм мінімального стандарту. Це значило, що держави-учасниці мають ставитися до іноземних підприємств як і до вітчизняних. Керівними принципами поведінки багатонаціональних компаній, згідно Декларацією, були такі: 1) підлеглість праву держав знаходження; 2) дотримання міжнародного права; 3) урахування політики держави знаходження у області права та розвитку; 4) співробітництво з державами знаходження, виключення практики субсидій та підкупу; 5) невтручання до внутрішніх справ.

Особливо важливим було дотримання багатонаціональними компаніями принципу забезпечення конкуренції, положень, котрі торкалися оподаткування, фінансування, трудового права та права соціального захисту, науки та технології [6, с. 263]. Документ містить також деякі вказівки щодо проведення консультацій, котрі стосуються національного режиму та можливостей контролю діяльності підприємств. Документ поширює свою дію на Бельгію, Грецію, Францію, Ісландію, ФРН, Ірландію, Португалію, Норвегію, Канаду, Австрію, Іспанію, Швейцарію, США, Італію, Нідерланди, Японію, Фінляндію, Австралію та Нову Зеландію.

Питання щодо корупції було та залишається гострим предметом обговорення різних органів ООН. Важливість питання визначається тим, що

ТНК у своїй діяльності широко застосовують протиправні дії підкупу державних посадових осіб приймаючої держави з метою ухвалення вигідних для них рішень, котрі протирічать інтересам цих держав та не відповідають узгодженим планам їх розвитку.

На 30-й сесії ООН було прийнято Резолюцію 3514 (XXX) «Заходи проти корупції, що практикується ТНК та іншими корпораціями, їх посередниками та іншими причетними до справи сторонами», котра регулює питання боротьби з корупцією. У 1985 р. прийняли Сеульську конвенцію щодо утворення Агентства із страхування іноземних інвестицій, котре повинно проводити страхування інвестицій від комерційних та некомерційних ризиків.

Аналіз різновидів системи врегулювання міжнародних капіталовкладень на національному рівні демонструє, що утворюються вони двома шляхами:

- прийняттям єдиного акта, котрий регулює допуски іноземного капіталу до економіки держави;
- через розроблення тих чи інших правових актів, котрі регулюють різноманітні аспекти іноземної підприємницької та інвестиційної діяльності.

Вибір того чи іншого з визначених шляхів залежить від ролей конкретних держав на світовому ринку капіталу.

Для держав, котрі активно займаються експортом капіталу, характерне ліберальне ставлення до врегулювання іноземних капіталовкладень. Державам, які в переважності імпортують капітал, притаманні прагнення прийняти єдиний законодавчий акт міжнародної підприємницької діяльності.

Проте у цілому для обох випадків однаковими є переліки питань урегулювання: визначення іноземних капіталовкладників; форм та видів іноземних інвестицій; участі у власності; репатріації прибутку іноземних інвесторів; вимог до результатів діяльності іноземних інвесторів; систем інвестиційних пільг та обмежень; гарантії щодо прав іноземних капіталовкладників.

Вступ у ринкову економіку країн колинього СРСР слугував поштовхом до прийняття в них законодавчих актів про іноземні інвестиції. Такі закони були прийняті в 1991 - 1995 рр. практично у всіх країнах СНД і Прибалтики та орієнтувались як на положення міжнародних договорів, так і на рішення міжнародних організацій у галузі іноземного інвестування.

Проте, відзначаючи важливість та ефективність міжнародно-правового регулювання різних, у тому числі й досліджуваних питань, доводиться констатувати, що на сьогоднішній день в галузі іноземного інвестування жоден міжнародний договір не дає чіткого визначення понять «іноземні інвестиції», «види й форми іноземних інвестицій».

У міжнародному праві в цей час немає жодного міжнародно-правового акта, присвяченого питанням міжнародно-правових гарантій іноземних інвестицій. Вашингтонська конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18 травня 1965 р. і Сеульська конвенція про заснування Багатостороннього Агентства по гарантіях інвестицій 1985 р. не розв'язують усіх проблем, пов'язаних із захистом іноземних інвестицій.

2.2. Система міжнародного правового урегулювання міжнародних інвестицій

Розглядаючи питання про систему правового урегулювання міжнародних інвестицій слід звернути увагу на низку факторів впливу на інвестиційні процеси, до яких відносяться державні чинники та вплив зі сторони нормативно-правових актів.

До факторів впливу за сторони державного сектору відносяться система податкових пільг та територія вкладення інвестицій, система ставок, субвенцій дотацій та інші фактори впливу.

Існуюча система факторів впливу досить велика та разом з цим вона не характеризується високим рівнем впливу в процесі залучення інвестицій, а носить більше деструктивний характер, такий підхід пояснюється саме недостатнім рівнем розвитку законодавства на міжнародному рівні а також низьким рівнем регулювання таких відносин, та вибору способів, методів та заходів впливу.

Система державного регулювання залучення іноземних інвестицій пріоритетним завданням має визначати зниження ризиків для інвесторів, для збільшення можливості та ефективності залучення капіталовкладень в економіку країни, зниження впливу негативних факторів, усунення складних схем, створення прозорої та ефективної системи залучення та підтримання інвестицій.

Для належного та контрольованого залучення інвестицій повинна бути розроблена система та програма організаційно-правового механізму яка дозволить регулювати досить різні складові міжнародних інвестиційних процесів. Також потрібно виділити такі фактори залучення інвестицій які сформувалися в процесі зарубіжного досвіду та практики, що дозволили визначити методи, засоби та інструменти які доцільно використовувати для удосконалення та трансформації інвестування.

Як висновок даного розділу хочеться зауважити що, для вдосконалення та покращення системи міжнародно-правового врегулювання інвестицій

необхідно повністю змінити та модернізувати існуючі міжнародні закони та договори.

Більшість договорів та угод які відображають свій вплив на сучасні взаємовідносини були створені ще до початку двадцять першого століття, і в сьогоденні є не ефективними, навіть беручи до уваги конвенцію ООН з морського права яка набула чинності в 1998 році, норми цієї конвенції діють і сьогодні але з урахуванням стрімкої зміни факторів впливу, таких як політичні, економічні, соціальні, кліматичні та інші, доцільним буде змінити нормативно правове регулювання інститутів які закріплені в даній конвенції до реалій сьогодення, тому що такі поняття як «територіальне море і прилегла територія» з урахуванням кліматичних змін може втратити своє значення.

Також законодавство яке регулює прийняті конвенції та міжнародні інститути які вони регулюють має бути належним чином підкріплена як законодавчо так і інвестиційно.

При здійсненні іноземного інвестування також постає проблема, пов'язана з можливістю визнання за деякими категоріями інвесторів статусу суб'єктів міжнародного права. У юридичній літературі висловлюється думка про доцільність розширити коло суб'єктів міжнародного права, включивши до їх числа, зокрема, транснаціональні корпорації, діяльність яких містить деякі елементи міжнародної правосуб'єктності.

На сьогодні не існує загальної норми міжнародного характеру, що регулює проблему націоналізації іноземних інвестицій. Національним законодавством України (Законом України «Про режим іноземного інвестування») ця проблема вирішена в загальному вигляді. Законодавство України містить заборону націоналізації іноземних інвестицій. Але слід зазначити, що міжнародне право передбачає можливість суверенної держави націоналізувати іноземну власність, яка перебуває на території цієї держави. Зокрема, у Резолюції Ради Організації економічного співробітництва і розвитку по проекту конвенції «Про захист іноземної власності» підтверджу-

ється суверенне право держав на націоналізацію іноземної приватної власності, яка перебуває на її території. Заперечувати наявність такого права неможливо, бо це означало б втручання у внутрішні справи держави. Заборона націоналізації передбачена в інвестиційному законодавстві Грузії, Естонії, Росії.

Але законодавством Росії передбачена заборона націоналізації інвестицій, за винятком випадків, передбачених законодавчими актами з метою захисту суспільних інтересів. Спільним у законодавстві про іноземні інвестиції зарубіжних країн є те, що рішення про здійснення націоналізації може прийматися лише законодавчим органом держави, за винятком країн, де націоналізація заборонена взагалі.

Проте це правило не можна вважати непорушним, оскільки законодавчий орган може внести зміни в чинний законодавчий акт або прийняти новий акт, який скасовує заборону націоналізації, оскільки це право суверенної держави. У такому випадку діятиме правова гарантія щодо незасто- сування до іноземного інвестора протягом визначеного строку умов, які погіршують правовий режим іноземної інвестиції або встановлюються правила компенсації заподіяних збитків^[21].

Існує також проблема встановлення правових гарантій захисту іноземних інвестицій. Іноземні інвестори з метою захисту своїх прав, оскільки не вважають себе захищеними нормами внутрішньодержавного права, надають перевагу укладенню додаткових угод із відповідними стабілізуючими положеннями, а також прагнуть встановити порядок вирішення спорів шляхом звернення до міжнародного арбітражу, а не до національних судів. Це обумовлено нестабільністю національного інвестиційного законодавства, оскільки в цілому зберігається нестабільність правового регулювання інвестиційної діяльності. Тому на міжнародному рівні необхідно створити таку систему, за якої як приймаюча держава, так і інвестори будуть належним чином захищені.

Досить складною є проблема виконання державою рішень міжнародного арбітражу з інвестиційних спорів. Вашингтонська конвенція в редакції 1965 року встановлює обов'язковий характер всіх арбітражних рішень, залишаючи національному законодавству учасників конвенції вирішення проблеми їх виконання. Але оскільки законодавство багатьох країн визнає імунітет інших держав, у тому числі й відносно їх майна, то практично неможливо одній державі прийняти такі рішення проти іншої держави.

Таким чином, при регулюванні інвестиційної діяльності застосовуються дві основні системи нормативного регулювання угод з іноземними інвестиціями. Це норми, що діють у межах національних правових систем, та норми, що діють у межах системи міжнародного права. Останні містяться у двосторонніх та багатосторонніх угодах і договорах.

У сфері інвестиційних угод наявність зазначених підходів слід розглядати як підтвердження волі сторін при укладенні контракту. Держава, фізичні та юридичні особи, що укладають інвестиційні угоди (договори), самі приймають рішення щодо обрання системи норм, які регулюють їх взаємовідносини, і після цього не допускається відмова від виконання сторонами своїх зобов'язань з даного контракту, включаючи висування претензій, що базуються на імунітеті держави.

РОЗДІЛ 3. Проблеми та шляхи вдосконалення забезпечення захисту іноземних інвестицій

3.1. Фактори впливу на залучення іноземних інвестицій

Одним з основних основоположних фактів які мають безпосередній вплив на рівень дохідності інвестиційних проектів виступають економічні фактори. Ці фактори характеризують стан економіки та визначають потенціал капіталовкладення в економічний розвиток, а також визначають рівень привабливості вкладення для інвестора, таким чином з'являється можливість визначення дохідності іноземних інвестицій.

Фактори які впливають на залучення іноземних інвестиції поділені на групи, до таких факторів належать:

- загальнодержавні фактори, які є визначальними і формують тенденції попиту та пропозиції на інвестиційні ресурси, які коригуються на регіональному рівні;
- регіональні фактори, ці фактори залежать від загальнодержавних, та мають особисті характерні відносини, що обумовлені можливостями сприятливої політики влади, рівня податків, та надання; адміністративних послуг, тобто ці фактори напряду залежать від рівня сприятливого організаційно правового середовища;
- ресурсні фактори, це певна класифікація факторів до яких відносяться природні, трудові, матеріально-технічні, фінансові та інші показники;
- фактори потенційних можливостей, це фактори котрі характеризуються належним економічним розвитком та рівнем ділової активності, який визначається та характеризується кількістю діючих підприємств, установ та організацій, рівнем економічного розвитку, та формування економічно потенціалу в різних сферах впливу;

Окремою складовою впливу на залучення та формування міжнародно-правового регулювання інвестицій слід виділять моделювання та

прогнозування обсягів інвестування. Варто також враховувати такі фактори як, фактори ризику та фактори військової загрози, ці фактори залучення інвестицій з урахуванням впливу економічних чинників, виступають окремою групою факторів, впливу на відносини між державами.

Важливим фактором що сприятиме формування механізму взаємодії держав є запровадження належного обґрунтованого законодавства у сфері інвестування. Одним з головних факторів впливу на співробітництво держав є такий фактор як Корупція.

Корупція – це головний та обов'язковий чинник який враховується інвесторами підчас вкладення коштів в економіку країни.

Для того щоб зменшити рівень ризиків впливу на інвестування пропонується запровадити низку заходів:

- розробити механізм законодавчого регулювання незаконної втрати бізнесу в силу «непередбачених» обставин, який буде реалізуватися за сприяння органів влади, та регулюватися на законодавчому рівні;
- провести державну політику збільшення рівня інституційних суб'єктів залучення їх до зовнішнього ринку міжнародних організацій;
- сформувати та активно використовувати в роботі фонди довіри та контролю котрі дозволять акумулювати державну політику у сфері корупції;
- розробити та запровадити для кожної країни методичні рекомендації та заходи впливу, в яких будуть відображатись найбільш типові ризики та механізм протидії на них;

Відсутність стабільного розвитку економіки, низький рівень конкурентоспроможності продукції, зношеність основних фондів на 75% фактично у всіх галузях економіки та низка інших факторів сприяли загостренню питання інвестиційної привабливості держави, особливо в площині євроінтеграційних процесів.

Крім того, компанії, які інвестують в Україну, враховують ризики. Ризик, з яким стикаються компанії-інвестори, класифікують за трьома групами: комерційний; додатковий (у разі інвестування за кордон);

зумовлений особливостями інвестиційного клімату у певній країні (зокрема, в Україні). На ступінь комерційного ризику впливають такі моменти, як попит на продукт; платоспроможність покупців; поведінка конкурентів; можливість вивезення своєї продукції з України в інші держави.

Спеціальні, додаткові ризики, що виникають під час інвестування в іноземну країну, дуже важко оцінити, але їх обов'язково слід враховувати. Наприклад, відмінності менталітету і культури різних країн.

Специфічною економічною проблемою інвестування за кордон є ризик, пов'язаний з коливанням курсів валют. Інвестори зважають і на ризик, пов'язаний з інвестиційним кліматом, тобто регулятивною структурою і бізнес-кліматом у країні. У цьому аспекті Україна програє країнам Західної Європи, США, Канаді, меншою мірою – країнам Центральної Європи.

Саме у цій сфері український уряд і парламент мають поліпшити становище, бо нестабільність правової структури, непередбачуваність податкового тягара – це чинники високого ризику для інвестора, які не сприяють інвестуванню у нашу країну.

Прямі іноземні інвестиції – основний канал передачі передової технології країнам, що розвиваються, і державам із перехідною економікою. Але негативну роль можуть відіграти окремі фактори.

Наприклад, в умовах протекціоністської торгової політики прямі іноземні інвестиції можуть бути єдиним шляхом доступу на внутрішній ринок (на відміну від традиційного експорту товарів у приймаючу країну). Аналогічно уряд може запропонувати стимули іноземним інвесторам, щоб заохочувати прямі іноземні інвестиції з метою поповнення валютних резервів і розвитку конкретних галузей, що є стратегічними з погляду промислової політики.

Наслідком такої політики може бути приплив прямих іноземних інвестицій. Ефект впливу прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток залежить від рівня кваліфікації робочої сили в країні. Існує тісний взаємозв'язок між іноземними інвестиціями і рівнем освіти зайнятих осіб, бо

передача технологій вимагає відповідного рівня підготовки місцевих кадрів, що могли б ефективно працювати з передовими технологіями.

Поряд із позитивним впливом іноземних інвестицій зокрема і капіталу загалом на економічний розвиток і зростання економіки приймаючої країни спостерігаються і потенційні негативні ефекти, серед яких: – витіснення національних капіталів і компаній; – відтік капіталу з країни на основі трансфертного ціноутворення.

У цьому сенсі заслуговує на увагу досвід країн ЦСЄ, де роль іноземного капіталу оцінюється зовсім не однозначно. Високі темпи економічного зростання на початковому етапі інтенсивного припливу іноземних інвестицій змінилися їхнім істотним падінням. Важким тягарем стали масштабна дефіцитність платіжного балансу (вона багато в чому перевищує критично припустимий рівень) і зовнішня заборгованість.

Це типове явище для країн із високою часткою прямих іноземних інвестицій. Значні загрози можуть виходити від прямих іноземних інвестицій, насамперед через посилення залежності економіки від іноземного капіталу. Погіршення світової економічної кон'юнктури вестиме до згорання деяких виробництв усередині країни.

Небезпечними у цьому сенсі є також виробництва, які повністю забезпечуються імпортними комплектуючими і не мають ні власних технологій, ні можливості диверсифікувати джерела постачання. Таким чином, важливим складником економічної політики держави щодо іноземних інвестицій є здійснення належного регулювання процесів їх залучення та використання. У разі неефективного регулювання державою вказаних процесів позитивний ефект від іноземних інвестицій може стати незначним, а іноді – і нівелюватися.

Узагальнюючи, доходимо висновку, що сьогодні в умовах глобальних трансформацій неможливо однозначно стверджувати про ефективність залучення іноземних інвестицій у національну економіку. Динаміка інвестиційних потоків, як внутрішніх, так і зовнішніх, є лише кількісним

показником, тоді як відповідно до цільового призначення інвестиції повинні мати економічний або соціальний ефект.

Водночас проведений аналіз показав реальний вплив на економічне зростання лише в декількох сферах, що дає змогу висловити припущення про неефективність системи державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Можна простежити формування певних тенденцій, що тією або іншою мірою характеризують розвиток іноземного інвестування в Україні:

- більшість партнерів із країн, що розвиваються (за кількістю інвестицій) і партнерів із промислово розвинутих країн (за обсягом інвестицій);
- орієнтація підприємств з іноземними інвестиціями на виробництво товарів, якими світові ринки практично насичені, і на сферу послуг;
- обережність західних партнерів щодо збільшення інвестицій, що зумовлено відсутністю надійних гарантій їхнього захисту, наявністю прямого і непрямого контролю за такими інвестиціями, невідпрацьованістю стратегії і тактики виходу на практично невідомий і раніше закритий ринок;
- активність малих закордонних фірм, що орієнтовані на швидке повернення невеликих інвестицій або вигоду від разових операцій, по суті, посередницьких або відверто спекулятивних;

3.2. Створення умов для залучення іноземних інвестицій

Для того щоб створити певні умови, мають бути проведені низка заходів які дозволять запуснути процеси розвитку та сприяння залучення інвестицій, які визначаються під впливом низки факторів на сферу державного регулювання.

Оптимальним вирішенням є варіант розподілу можливих важелів впливу на різних рівнях державного впливу, створення визначальних та сприятливих умов в усіх сферах впливу має залишатися прерогативою державного регулювання.

Окремим фактором, що являється відмінним та обумовлює потребу у формуванні економічного та законодавчого підкріплення є економічний потенціал, тобто наявність певного показника в країні до якого відносяться природно-кліматичній, соціальний, промисловий, сільськогосподарський, трудовий, та інтелектуальний потенціал.

Взаємодія цих елементів забезпечується регулятором, суб'єктом впливу на відносини. З метою залучення інвестицій та зменшення негативного впливу пропонується проводити системну політику формування сприятливих організаційних умов для підтримання та залучення інвестицій.

Також основною умовою для створення та залучення іноземних інвестицій є впорядкування та запровадження змін в інвестиційному законодавстві, усунення протиріч в нормативно-правових актах, розширення повноважень контролюючих органів, створення належної податкової системи з оптимальною кількістю податків, перерозподіл напрямків отримання податків, та нормативного підкріплення податкового законодавства.

Сучасна проблематика залучення іноземних інвестицій на регіональному рівні є велика кількість негативних чинників такі як соціальні, економічні та політичні, на фоні даних факторі виникає питання про розробку стратегії іноземного інвестування в країни такі як Україна. Інвестори які мають на меті вкладення коштів повинні сприймати України як

надійну та стабільну країну, з низьким рівнем інфляції та надійним законодавчим рівнем захисту капіталовкладень.

Разом з розвитком та зміною міжнародного законодавства в галузі інвестування має також змінитися і сам механізм залучення інвестицій, який буде проявлятися в надійному та стабільному політичному становищі, в зміні та вдосконаленні економічного, фінансового та податкового законодавства, а також підвищення рівня взаємовідносин між країнами.

Для стимулювання процесу залучення іноземних інвестицій в країни та усунення негативних факторів в економіці, необхідно створити ряд заходів які будуть керуватися такими принципами як: стабільність та підконтрольність законодавчих актів які регулюють умови іноземного інвестування; підходи до розрахунку податкових пільг для іноземних інвесторів з урахуванням факторів інвестування а також форм і пріоритетів розвитку економіки; надійності та інформативності забезпечення залучення іноземних інвестицій. Також однією з головних проблем залишається недостатня активізація грошових потоків та інвестицій в країни.

Для того щоб створити адекватну та стабільну політику для регулювання яка дозволить регулювати іноземні інвестиції, перше що необхідно зробити це визначити суспільні інтереси

З метою створення адекватної політики щодо регулювання діяльності іноземних інвесторів в Україні, слід насамперед визначити співвідношення інтересів конкретного інвестора та країни його базування з набором інтересів, що представляють країну – реципієнта та її суб'єктів господарювання, а також визначити категорію “добросовісної інвестиції”, за якої ці інтереси є збалансованими та узгодженими.

Інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій, для реалізації яких інвестори претендують на одержання додаткових пільг та гарантій, мають бути представлені лише “добросовісними” інвестиціями і належати до встановлених державною стратегією пріоритетних сфер соціально-економічного розвитку, а саме:

- мати довгострокове спрямування, орієнтуватись на високий рівень реінвестування прибутку;
- сприяти створенню нових робочих місць на підприємствах, в які здійснюються інвестиції, і в економіці України загалом;
- передбачити високий ступінь використання сировини, комплектуючих, обладнання українського виробництва;
- орієнтуватися на раціональне використання сировинної бази України і зниження імпортозалежності;
- сприяти розвитку експортного потенціалу;
- сприяти технологічному та інноваційному розвитку країни, впровадженню сучасних ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій;
- пом'якшувати міжгалузеві та міжрегіональні диспропорції внутрішніх ринків України.

Спеціальні заходи щодо стимулювання припливу іноземних інвестицій мають передбачати:

- зниження рівня оподаткування підприємств з іноземними інвестиціями при перевищенні певного розміру інвестицій, збільшенні зайнятості;
- введення більш жорсткого регулювання процесу репатріації капіталу – часової відстрочки від вступу підприємства до ладу до початку репатріації прибутку, обмеження частки, дозволеної для репатріації тощо;
- розвиток практики надання гарантій під іноземні кредити та страхування ризиків комерційними банками та їхніми об'єднаннями через створення для цього належної інфраструктури;
- розробку дієвих механізмів публічного контролю над наслідками діяльності іноземних інвестицій, вкладених на пільгових умовах, дотримання інвестиційних зобов'язань. Запровадження персональної відповідальності урядовців за терміни і напрямки використання іноземних інвестицій, по яких надано пільги, а також широке інформування про це громадськості;

- запровадження обов'язкового контролю за походженням інвестицій, вивчення надійності інвестора, введення обмежень на вік фірми-інвестора та інших показників його надійності щодо інвестицій, які претендують на здобуття пільгових умов;

- вжиття постійних зусиль для зміцнення міжнародного іміджу країни, широке розповсюдження інформації про її виробничий, технологічний, ресурсний потенціал та інвестиційні перспективи.

Застосування названих концептуальних положень повинне сприяти встановленню партнерських стосунків української держави із зарубіжними інвесторами, переведенню їх в режим економічного прагматизму та усвідомленої взаємоповаги економічних інтересів, цінностей та пріоритетів.

У багатьох країнах, у тому числі і Україні, немає спеціальних державних органів, що регулюють діяльність підприємств з іноземними інвестиціями. Але є і такі країни, де такі державні установи існують. Так, у США діє Комітет з іноземних інвестицій, а у Португалії, де є Кодекс іноземних інвестицій, існує спеціальна державна установа –Португальський інститут торгівлі, туризму та інвестицій.

Проте Комітет розглядає лише ті інвестиції, які можуть суттєво вплинути на національні інтереси США, і досі не було випадку, щоб цей орган заборонив імпорт інвестицій, а Португальський інститут займається переважно сприянням іноземному інвестуванню, а не його регулюванню[25, с.134]. Створення спеціального органу державного регулювання іноземних інвестицій в Україні надасть інвесторам впевненість у захисті їх інвестиційних прав.

У світі ефективно працюють агентства зі страхування ризиків, в т.ч. і міжнародних інвестицій, які діють від імені держави. Кожне з таких агентств орієнтується на потреби вітчизняних компаній, а отже можуть розробляти форми і види покриття згідно з запитами клієнтів.

До найбільш відомих з них належать Гермес (Німеччина), ОНД (Бельгія), Кофас (Франція), ДГЕК (Велика Британія), КАЧЕ (Італія), ПЕІС

(Японія) [26, с.82]. Послуги по страхуванню іноземних інвестицій на міжнародному рівні надає Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ), яке є членом групи Світового банку і було засновано 12 квітня 1988 року.

Завданням БАГІ є стимулювання іноземних інвестицій в країнах, що розвиваються, шляхом:

1. надання консультаційних послуг країнам, що розвиваються – членам агентства, по проведенню заходів, які б могли зробити ці країни більш привабливими для вкладання іноземного капіталу.

2. надання гарантій інвесторам проти ризиків, пов'язаних з переказом валюти, експропріацією, війною, громадянськими заворушеннями та порушенням умов контракту урядом країни, в яку був вкладений капітал.

Капітал, який інвестується, може бути в формі основного капіталу, позик, які надають власники акцій, чи гарантій позик, виданих власниками основного капіталу, якщо ці позики надаються в середньому на термін до трьох років. Позики для клієнтів, котрі не пов'язані з даним проектом, також можуть бути застраховані при умові одночасного страхування основного капіталу в цьому проекті.

Страхування покриває і інші форми інвестування, включаючи технічну допомогу, контракти з надання послуг з менеджменту, угоди про ліцензування і про відкриття мережі підприємств при умові, що вони будуть укладені на термін не менший трьох років і оплата послуг буде безпосередньо залежати від доходності проекту.

Оскільки кінцевою метою діяльності БАГІ є забезпечення економічного зростання та розвитку, то проекти, які страхуються, повинні відповідати жорстким фінансовим економічним і екологічним вимогам. Вони також повинні допомагати країні, що розвивається, в створенні робочих місць, в технічному оснащенні виробництва і в розвитку експорту.

Максимальний розмір страхування по окремому проекту – 50 млн. доларів.

Застрахувати свої інвестиції може будь-який інвестор будь-якої країни – члена БАГІ, крім тієї країни, в яку вкладаються кошти. Корпорація може отримати страховку, якщо вона була зареєстрована чи проводить основну частину операцій в країні, яка є членом БАГІ, або якщо більшість власників цієї корпорації – юридичні особи країн, які є членами БАГІ. Державні підприємства можуть отримати страховку, якщо вони зайняті комерційною діяльністю.

Гарантії звичайно надаються на 15 років, але можуть бути продовжені до 20 років, якщо БАГІ визнає це необхідним. Термін контракту про інвестування, крім інвестування в основний капітал, звичайно відповідає терміну наданих гарантій.

БАГІ має право розірвати контракт про надання гарантій тільки у випадку, якщо інвестор, отримавши страховку, порушує свої контрактні зобов'язання зі страхування. Інвестор може відмовитись від подальшого отримання страхування в день укладання контракту в будь-який рік, починаючи з четвертого року знаходження контракту в силі.

Гарантії БАГІ сприяють пом'якшенню некомерційних ризиків для інвестицій, заохоченню кредиторів та інвесторів до інвестування у країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою та до ін'єкцій вкрай потрібної ліквідності у фінансові ринки цих країн

Група Світового банку працює з країнами, іншими міжнародними установами та глобальними партнерами, з тим, щоб використовуючи повний набір своїх ресурсів – позик, кредитів, грантів, інвестицій в акціонерний капітал, гарантій, консультативної допомоги – допомогти таким країнам, як Україна, у зміцненні їхньої економіки, підтримці фінансових систем, забезпеченні зростання та захисту найуразливіших верств населення.

Для реалізації програми гарантій БАГІ співпрацює з державними агентствами зі страхування інвестицій і приватними страховими компаніями для здійснення спільного страхування та перестраховування інвестицій.

ВИСНОВКИ

Наукова робота спрямована на узагальнення практичних та теоретичних підходів до механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в міжнародному законодавстві. Робота розкриває та висвітлює тему про специфіку та особливості регулювання інвестиційної діяльності держав з урахуванням великої кількості факторів впливу.

Проведені дослідження дозволяють узагальнити наукові підходи трактування сутності інвестиційно-правового механізму, що дозволяє виділити та обґрунтувати складові його елементи, напрями, форми, методи та засоби державного регулювання інвестицій, натомість при розгляді процесів державного регулювання факторів впливу на залучення інвестицій, можна відокремити та деталізувати основні напрями залучення інвестицій.

Збільшенню притоку прямих іноземних інвестицій в Україну перешкоджає та обставина, що Україна сприймається як країна з високим ризиком і великими витратами. У зв'язку з цим потреби інвесторів у пом'якшенні політичних ризиків – реальних та очікуємих – дуже великі. У цьому відношенні Багатостороння агенція з гарантій інвестиції відіграє велику роль, надаючи стахування від політичних ризиків, яке забезпечує захист від ризику експропріації, обмеження на переказ коштів за кордон та неконвертованості валюти, порушень умов контракту.

Україні не вистачає установи, яка б на практиці залучала б інвесторів та допомагала їм подолати труднощі. В Україні необхідно створити інституційну систему страхування інвестиційних проектів. Оптимальним заходом для вирішення цієї проблеми є співпраця з іноземними перестраховальникам у формі створення окремих проектів для перестрашування з іноземними страховими компаніями з метою диверсифікації ризиків, що сприятиме надійності гарантій залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

Забезпечення економічного майбутнього України залежить від досягнення якості змін в інвестиційному кліматі. Інвестиційна політика держави повинна бути спрямована на створення умов для захисту іноземних інвестицій з метою стимулювання залучення стратегічно важливих інвесторів до країни. Створення ефективної системи залучення іноземних інвестицій в Україні надасть впевненість інвесторам у захисті їх інвестиційних прав та стабільної діяльності на території України.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження на тему: «Організаційно-правовий механізм співробітництва держав в іноваційно-інвестиційній сфері», зроблено наступні узагальнення, висновки та пропозиції:

На сучасному етапі міжнародно-правового регулювання іноземних інвестицій які обумовлені інтеграційними процесами. Поява нових економічних умов які вимагають створення нової системи правового регулювання, яка має відповідати тенденціям та сучасному забезпеченню розвитку процесів глобалізації для блага усіх країн.

Створені умови вільного руху товарів, послуг, та грошових інвестицій які діють в сукупності з державами на міжнародному рівні дозволили інтернаціоналізувати суспільні відносини які потребують застосування однакових принципів, форм та методів правового регулювання, для створення єдиного правового простору.

Не беручи до уваги розширення кола міжнародних відносин застосування двосторонніх договорів про сприяння та захист інвестицій, які діяли відповідно до принципів міжнародного права у другій половині ХХ століття, основні принципи міжнародного права продовжують відігравати важливу та значну роль у процесі визначення правового статусу іноземних інвестицій, а саме в процесі затвердження міжнародних стандартів справедливого і рівноправного режиму залучення іноземних капіталів.

Закріплення цих принципів у двосторонніх договорах виконує не пряму, а опосередковану функцію при захисті іноземних інвестицій на

території приймаючої країни та покликане забезпечувати баланс інтересів держави та інвестора.

Внутрішньодержавне правове регулювання інвестиційних відносин перебуває в діалектичній єдності з міжнародно-правовим регулюванням, і в сукупності вони становлять два рівні єдиного механізму правового регулювання інвестиційних відносин.

Гармонійне поєднання принципів та норм міжнародного права та норм національного права допомагає становленню сприятливого режиму для іноземного капіталу. Дворівневе, національно-правове та міжнародно-правове, регулювання іноземного інвестування яскраво свідчить про об'єктивну взаємозалежність та взаємодію внутрішньої та зовнішньої інвестиційної політики держави.

Проблема співвідношення та взаємодії міжнародного та внутрішньодержавного права є однією з найважливіших та складних у сфері правового регулювання іноземного інвестування. Подальший розвиток міжнародного інвестиційного права, та його взаємодії з внутрішньодержавним правом органічно обумовлені посиленням процесів інтернаціоналізації на регіональному та універсальному рівнях.

Тому ефективне функціонування міжнародного права в інвестиційній сфері неможливе без його гармонійної взаємодії з національним правом.

Важливу роль у міжнародно-правовому регулюванні інвестиційної діяльності будь-якої країни відіграють двосторонні та багатосторонні міжнародні угоди. Вони певним чином переносять питання захисту інвестицій зі сфери регулювання національним правом на міжнародно-правовий рівень. До того ж міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вважаються частиною національного законодавства України.

В умовах розширення сфери застосування міжнародно-правових норм регулювання транснаціональних інвестиційних процесів гостро відчувається необхідність укладення універсального багатостороннього договору в галузі

регулювання іноземних інвестицій, що базується на загальноновизнаних спеціальних принципах міжнародного права.

Необхідність такого договору обумовлюється також тим, що для звичайно-правових норм характерні різночитання у формулюваннях і труднощі у тлумаченні.

Багатостороннє співробітництво у сфері інвестування в сучасних умовах має свої переваги та недоліки, про що свідчить відсутність загального багатостороннього міжнародного договору щодо режиму іноземного інвестування. До переваг слід віднести комплексний характер та універсальність інвестиційних відносин, що створює можливості для розробки спільних загальнообов'язкових принципів та норм їх регулювання. Але недоліком є те, що не всі держави стають учасниками таких багатосторонніх конвенцій, а процес приєднання вимагає тривалого часу.

Зміна інвестиційного клімату, економічної ситуації в окремих країнах, зміни, що відбуваються на світовому валютному ринку, все це відображається на русі капіталів у всьому світі та впливає на економічний розвиток країн. Будь-яка держава повинна трансформуватися, щоб не втратити конкурентоспроможність в умовах глобалізації, яка ставить підвищені вимоги до компетенції державного управління, якості правового регулювання всього комплексу суспільних відносин, в тому числі інвестиційних.

Цей процес може відбуватися відразу в декількома напрямках:

1. Економічну діяльність як країни в цілому, так і окремих господарюючих суб'єктів великою мірою характеризують обсяги здійснюваних інвестицій та залежність від них. За своїм характером інвестиція - досить складний процес, який інтегрує у собі різноманітні економічні процеси, котрі мають вагомий вплив на виробництво, обмін, розподіл та споживання національного продукту, тобто вона є фундаментальною основою суспільного функціонування. На макрорівнях капіталовкладення забезпечують фінансування механізмів розвитку і

зростання економіки держави. На мікрорівнях інвестиція - насамперед інструмент для вкладання коштів для отримання прибутків.

2. Суб'єкти міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності відіграють важливу роль в світі, до таких суб'єктів відносяться держави, які є головними суб'єктами і які відіграють важливу роль в світовій економіці, міжнародні міжурядові організації метою яких є спільне вирішення проблемних питань, до таких міжурядових організацій ми можемо віднести наприклад ООН (Організацію Об'єднаних Націй), ЛАД (Ліга Арабських Держав), ЗЄС (Західноєвропейський союз) та інші. Всі ці суб'єкти відіграють важливу роль в формуванні та становленні відносин на міжнародному рівні, та спільному вирішенні проблемних питань.

3. Світова практика переконує, що без широкого залучення іноземного капіталу неможливо провести структурну перебудову економіки, скоротити технічну та технологічну відсталість народного господарства, домогтися конкурентоздатності вітчизняної продукції на світовому ринку. Крім того, продуктивне використання іноземних інвестицій є органічною частиною світового процесу руху капіталу та реалізується переважно за рахунок капіталів приватних інвесторів, зацікавлених в одержанні вищого рівня прибутку на вкладені кошти. Інвестиції зазвичай класифікують за декількома критеріями в залежності від періодів інвестування, цілей їх вкладення, правового режиму, форм власності, форм переміщень капіталу через державні кордони, ризику та ін.

- 4. Інвестиційна діяльність може бути здійснена в різноманітних формах, серед яких: часткова участь у підприємствах, що створюються спільно з українськими юридичними та фізичними особами, або придбання частки діючих підприємств;
- - створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб або придбання у власність діючих підприємств повністю;
- - придбання не забороненого законами України нерухомого чи рухомого майна, у т. ч. будинки, квартири, приміщення, обладнання, транспортні засоби та інші об'єкти власності, шляхом прямого одержання

майна та майнових комплексів або у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів;

- - придбання самостійно чи за участю українських юридичних або фізичних осіб прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України;
- - придбання інших майнових прав;
- - господарської (підприємницької) діяльності на основі угод про розподіл продукції;
- - в інших формах, які не заборонені законами України, в тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України.

5. Для розширення інформаційного забезпечення механізму державного регулювання інвестицій пропонується адаптувати існуючі методи та підходи прогнозування інвестицій з урахуванням низки факторів. Данні розрахунки дозволять залучити та збільшити приріст інвестицій у середньостроковій перспективі. Основним з цих факторів є фактор регулювання діяльності міжнародних банків, з метою збільшення обсягів розвитку та покращення економіки.

6. Законодавчі бази процесів іноземного інвестування повинні охоплювати абсолютно всі аспекти цієї різносторонньої діяльності. На сучасному етапі в Україні законодавчо не визначені основні нормативно правові акти котрі регулюють інвестиційну діяльність. Основний закон який регулює інвестиційну діяльність є Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про інвестиційну діяльність" № 4218-VI, який регулює та визначає поняття інвестицій, але не визначає процес формування інвестиційної діяльності та механізм залучення інвестицій.

На сьогодні в Україні відбувається процес створення та формування нормативно-правової бази в інвестиційній сфері, існує велика кількість законопроектів які спрямовані на вдосконалення та регулювання інвестиційної діяльності, але нажаль через недостатній рівень правового захисту та регулювання ці законопроекти не запуснені в дію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2016. – 394 с.
2. Асаул А. Систематизація факторів, котрі характеризують інвестиційну привабливість регіонів / А. Асаул // Регіональна політика. – 2015. – № 2. – С. 53– 62.
3. Теліпко В. Є. Міжнародне публічне право : Зб. наук. праць – Київ: «Центр учбової літератури» 2010. – С. 70
4. Вейдер Т. М. Державне урегулювання інноваційного розвитку економіки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня держ.упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Т. М. Вейдер. – Х., 2014. – 20 с.
5. Геєць В. М. Пріоритети національного економічного розвитку у контексті глобалізаційного виклику: монографія / за ред. В. М. Геєця, А. А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 389 с. 200
6. Глезер О. Б. Муниципальное и административно-территориальное устройство субъектов Российской Федерации / О. Б. Глезер, Т. Л. Бородина, С. С. Артоболевский // Региональное развитие и региональная политика России переходного периода; под общ. ред. С. С. Артоболевского, О. Б. Глезер. – М.: Издво МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2017. – С. 241–264.
7. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 6 сер. 2014 р. № 385: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/file/text/26/f430556n22.zip>
8. Кацай І. О. Державне урегулювання збалансованості природноресурсних потенціалів регіонів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.держ.упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / І.

О. Кацай. – К., 2015. – 20 с.

9. Климанова А. П. Роль инноваций в обеспечении конкурентоспособности предприятий машиностроения / А. П. Климанова // Молодой ученый. – 2014. – №3. – С. 441-443.

10. Куц Ю. О. Засоби надання якісних адміністративних послуг на рівні територіальних громад: наук. розробка / уклад. : Ю. О. Куц, В. В. Мамонова, О. В. Решевець та ін. – К. : НАДУ, 2015. – 36 с.

11. Наукова та науково-технічна діяльність у Україні: статистичний збірник / Відпов. за випуск Кісленко О.В.. – Київ.: ДП „Інформаційно-видавничий центр Держстату України” – 2015. – 5 с.

12. Попов С. А. Методологічний аспект управління державноуправлінськими нововведеннями у ситуації «ризик» / С.А. Попов // Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр.. ДРІДУ НАДУ. – 2015. – Вип. 3 (26). – С. 50 – 61.

13. Про внесення змін до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (щодо збереження науково-педагогічного кадрового потенціалу держави)): проект закону України від 02 квітня 2015 року № 2528 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua>.

14. Склярів С. О. Шляхи вдосконалення організаційно-правового механізму державного урегулювання проблемного регіону/ Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2016. – Вип. 1 (52). – 204 с

15. Сподіна В. О. Проблеми ефективної реалізації інноваційної діяльності у Україні // Реформування фінансово-економічної системи: погляд у майбутнє. Час. 1 - Львів: ЛЕФ, - 2016 – С. 90-93

16. Торгалю Т. Механізми формування та реалізації проектів регіонального розвитку: стан наукового розроблення // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2016. – Вип. 1. – С. 101–109

17. Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності Запорізької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс].

– Режим доступу : <http://www.investmentzp.org.ua>

18. Уханова І. О. Формування механізму державної підтримки технопарків у Україні [Електронний ресурс] / І. О. Уханова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 3-4 (4-5). – С. 213–217. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua>.

19. Фатенок–Ткачук А. О. Деякі аспекти обліку інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / А. О. Фатенок – Ткачук, В. М. Пронь. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2010_29_1/statti/12.html

20. Федоренко В. Г. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості України: монографія / В. Г. Федоренко, С. В. Палиця ; Інститут підготовки кадрів держ. служби зайнятості України. – К. : ІПК ДСЗУ, 2009. – 332 с. 215

21. Федоренко В. Г. Шляхи підвищення ефективності інвестицій у Україні / В. Г. Федоренко. – К. : Науковий Світ, 2003. – 160 с.

22. Федулова Л. В. Развитие национальной инновационной системы Украины / Л.В. Федулова // Экономика Украины. – 2005. – №4 – С. 35-47.

23. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / Л. І. Федулова, В. П. Александрова, Ю. М. Бажал та ін. ; НАН України ; Інститут економічного прогнозування ; Л. І. Федулова (ред.). – К. : Основа, 2005. – 550 с.

24. Формування регіональної інноваційної політики : навч.-метод. посіб. / авт. кол. : І. Катерняк, А. Ліпенцев, Н. Мазій та ін. ; за заг. ред. доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – 110 с.

25. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В.Козаченко, О.М.Антипов. – К.: Лібра, 2004.-368 с.- (Підручник)

26. Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій надає підтримку Україні, яка страждає від наслідків глобальної кризи [Електронний ресурс]: офіційний сайт Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій – Режим доступу: http://www.miga.org/news/index_sv.cfm?stid=1520&aid=2154.